

**Міністерство освіти і науки України**  
**Тернопільський національний економічний України**  
**Кафедра економічної теорії**

**Міждисциплінарна курсова робота**  
**з**  
**економічної теорії**  
**на тему:**  
**«Аналіз факторі економічного зростання в національній**  
**економіці»**

Студента 2 курсу групи ОПД-21  
Довган М.В.

Науковий керівник: канд. ек. наук,  
доцент Фаріон М.М.

Національна

шкала \_\_\_\_\_

Кількість

балів \_\_\_\_\_

Оцінка:

ECTS \_\_\_\_\_

Тернопіль - 2018

## **ЗМІСТ**

<b>ВСТУП.....</b>	<b>3</b>
1. Теоретичні засади економічного зростання.....	5
2. Аналіз факторів та унікальність економічного зростання національної економіки.....	11
3. Основні перешкоди та загрози, а також їх подолання.....	27
<b>ВИСНОВОК.....</b>	<b>34</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....</b>	<b>36</b>

## ВСТУП

Період системної суспільної трансформації в Україні має закласти підґрунтя для збалансованого комплексного розвитку країни та її регіонів. Основним інструментом досягнення цієї мети є економічне зростання, і за сучасних умов пріоритетними стають його якісні характеристики, в першу чергу, – рівень взаємозалежності економічної динаміки та соціального поступу.

Системне формування засад довгострокового економічного зростання та нової якості життя в Україні потребує поглибленої теоретичної розробки сучасних концептуальних підходів, які дадуть змогу практично реалізувати ідею сталого розвитку, що є провідною для національної економічної стратегії. Становлення сучасної конкурентоспроможної національної економіки обумовлює актуальність та прикладну значущість проблеми розробки методології довгострокового економічного зростання в трансформаційний період і підвищення на цій основі якості життя, а також значний науковий інтерес до неї.

Вагомий внесок в розробку даної проблематики зробили вітчизняні вчені О. Амоша, С. Бандур, П. Борщевський, З. Герасимчук, С. Дорогунцов, В. Куценко, А. Мельник, М. Пістун, В.А. Поповкін, М. Тимчук, А. Федорищева, М. Чумаченко, чий наукові здобутки мають велике наукове і практичне значення. Проте, незважаючи на високий рівень і міждисциплінарний характер існуючих теоретичних розробок, теорія, методологія та практика забезпечення соціально спрямованого економічного зростання в Україні потребують поглибленого обґрунтування на основі концепції сталого розвитку та підвищення ролі інституціональних факторів на сучасному етапі.

**Метою дослідження** є діагностика факторів економічного зростання в національній економіці.

**Завданнями цього дослідження є:**

1. Виявлення особливостей економічного зростання України.
2. Здійснення комплексного аналізу факторів економічного зростання національної економіки за 2013 – 2017 рр.
3. Визначення основних перешкод та загроз стосовно економічного зростання.
4. Аналіз основних етапів економічного зростання.

**Об’єкт дослідження** – процеси формування економічного зростання в Україні в умовах системної трансформації економіки.

**Предмет дослідження** – Аналіз факторів економічного зростання в національній економіці

**Актуальність дослідження** полягає в тому, що на основі аналізу різнопланових джерел розглядається проблема економічного зростання національної економіки.

## **1. Теоретичні засади економічного зростання.**

Проблеми економічного зростання особливо гостро постали перед людством у ХХ ст., але це не означає, що вони нікого не хвилювали раніше. Уперше про економічне зростання заговорили меркантилісти, а більш-менш предметно цю проблему поставив фізіократ Ф. Кене. Протягом останніх десятиліть однією з найважливіших довгострокових цілей економічної політики уряду будь-якої країни є стимулювання економічного зростання, підтримка його темпів на стабільному та оптимальному рівні. Усе це вимагає чіткого уявлення про економічне зростання, фактори його стимулювання і стримування.

Економічне зростання є надзвичайно складним явищем. З даного приводу відомий американський історик економічної думки Б. Селігмен зазначав, що задовільна теорія економічного зростання повинна враховувати природні ресурси, політичні інститути, законодавство, а також багато психологічних і соціальних факторів. Розробка такої всеохоплюючої теорії, на думку вченого, — майже нездійсненне завдання. Відомі економісти, автори теорій економічного зростання, ясна річ, не претендували на створення всеохоплюючої та універсальної теорії, не робили спроб «обійняти неосяжне». Тому кожна теорія або модель мають відповідні припущення та абстракції, які дозволяють виділити і вивчити найбільш суттєві фактори економічного зростання.

Дійсно, головною метою економічного зростання є збільшення обсягів економічних благ, що сприяє поліпшенню життя населення, створенню стабільної сприятливої соціально-політичної ситуації в країні, підвищенню її міжнародного авторитету. З точки зору етимології (походження) терміну «зростання» близьким є поняття «розвиток», але останнє ширше за змістом. Економічний розвиток — це процес переходу країни від одного стану економіки до іншого, більш досконалого — тобто якісно нового на основі

відповідних структурних та інституціональних зрушень. Комплексно це проявляється в якісному вдосконаленні всієї економічної системи.

Під економічним вrostанням розуміють здатність країни виробляти більший обсяг товарів і послуг. Іншими словами, економічне зростання означає розширення межі виробничих можливостей країни і виражається переміщенням кривої виробничих можливостей вправо. Теорія економічного зростання аналізує фактори, або процеси, що його забезпечують, ті сили, які зумовлюють швидке зростання могутності країни чи навпаки.

Економічне зростання визначається і вимірюється двома взаємопов'язаними способами: як збільшення реального ВВП протягом певного часу або як збільшення за той же період реального ВВП на душу населення. Керуватися можна обома визначеннями. Наприклад, якщо в центрі уваги є проблеми воєнно-політичного потенціалу, тоді більше підходить перше визначення. Але при зіставленні життєвого рівня населення в окремих країнах і регіонах перевага надається другому визначенню. Звичайно, згідно із будь-яким із цих визначень, економічне зростання вимірюється річними темпами зростання у відсотках[15, с. 37].

У теоретичному і практичному аспектах поняття «економічне зростання» тісно пов'язане з терміном «розширене відтворення», але за своїм змістом — це не тотожні економічні категорії. Так, остання (розширене відтворення) охоплює процеси як на макрорівні (національна, світова економіка), так і на мікрорівні (галузь, підприємство). Економічне зростання характеризує стратегічні цілі руху економіки в основному на макрорівні (національному чи світовому). Тут на перший план висувається проблема кількісного та якісного розвитку національної економіки. Сам механізм економічного зростання, як правило, у західній економічній літературі розглядається незалежно від існуючих соціально-економічних відносин у тій чи іншій країні (економічній системі).

Сутність поняття «економічне зростання» можна визначити як кількісне збільшення та якісне вдосконалення за відповідний період результатів виробництва (товарів, послуг) та його основних факторів. У західній літературі під цим терміном прийнято розуміти збільшення обсягів товарів і послуг, створених за даний період.

Дійсно, головною метою економічного зростання є збільшення обсягів економічних благ, що сприяє поліпшенню життя населення, створенню стабільної сприятливої соціально-політичної ситуації в країні, підвищенню її міжнародного авторитету. З точки зору етимології (походження) терміну «зростання» близьким є поняття «розвиток», але останнє ширше за змістом. Економічний розвиток — це процес переходу країни від одного стану економіки до іншого, більш досконалого — тобто якісно нового на основі відповідних структурних та інституціональних зрушень. Комплексно це проявляється в якісному вдосконаленні всієї економічної системи[12, с. 41].

Економічне зростання само по собі розглядається як важлива економічна мета, оскільки збільшення обсягу продукції в розрахунку на душу населення означає підвищення рівня життя в країні. Зростання реального продукту зумовлює підвищення матеріального добробуту і відповідає принципам мінімізації витрат.

Таким чином, економіка, що зростає, спроможна задовольняти нові потреби людей і розв'язувати соціально-економічні проблеми як всередині країни, так і на міжнародному рівні. Зростаюча економіка характеризується приростом річного реального продукту, який може використовуватися для ефективнішого задоволення існуючих потреб або для розробки нових програм. Збільшення реальних заробітків розширює можливості будь-якої сім'ї без відмови у споживанні інших життєвих благ.

Разом із тим економічне зростання дозволяє країні боротися з бідністю та забрудненням довкілля без падіння існуючого рівня споживання, скорочення обсягів інвестицій і виробництва суспільних благ. Економічне

зростання полегшує розв'язання проблеми обмеженості ресурсів. Економіка, що динамічно розвивається, на противагу статичній економіці знімає перепони, породжені обмеженістю обсягів виробництва, і дозволяє суспільству повніше реалізувати поставлені економічні цілі та здійснювати нові широкомасштабні програми.

Загально визнано, що економічне зростання є бажаним і позитивним явищем. Проте не треба забувати, що воно супроводжується і певними негативними наслідками, зокрема забрудненням навколишнього середовища. Індустріалізація та економічне зростання породжують такі негативні явища сучасного життя, як забруднення, промисловий шум і викиди, погіршення вигляду міст, транспортні затори, а іноді навіть аварії і катастрофи (Чорнобиль).

Усі ці втрати переливу економічного зростання виникають через те, що виробничий процес лише перетворює природні ресурси, але не утилізує їх повністю. Практично все, що втягується у виробництво, з часом повертається у навколишнє середовище у вигляді відходів. Чим значніше економічне зростання і вищий рівень життя, тим більше накопичується відходів. Однак, усе це не може заперечувати необхідності економічного зростання як основи підвищення життєвого рівня народу.

Економічне зростання завжди пом'якшує суперечність між безмежними потребами й обмеженими ресурсами. В умовах економічного зростання вибір соціальних цілей стає менш болісним і веде до зменшення суперечностей між різними групами населення. Цілком можливо модернізувати збройні сили, підтримувати інфраструктуру на належному рівні, здійснювати програми допомоги непрацюючим, хворим і бідним, вдосконалювати систему освіти та інші галузі соціальної сфери і в той же час підвищувати особисті доходи за вирахуванням видатків.

Зв'язок між економічним зростанням і станом навколишнього середовища іноді перебільшують. Насправді, забруднення є не стільки



побічним продуктом економічного зростання, скільки результатом неправильного ціноутворення. Справа в тому, що значна частина природних ресурсів (повітря, ріки, озера, океани) розглядається як загальна власність, що не має ціни. Тому ці ресурси використовуються надто інтенсивно, а іноді і нерационально, що погіршує їхній стан.

Забруднення навколишнього середовища є прикладом побічного результату, або витрат переливу. Розв'язання цієї проблеми можливе із введенням законодавчих обмежень або особливих податків, щоб компенсувати недоліки системи ціноутворення і протидіяти нерациональному використанню природних ресурсів. Хоча існують серйозні проблеми, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища, але це не означає, що обмеження економічного зростання зможе розв'язати ці проблеми.

Економічне зростання — це єдиний реальний спосіб досягти справедливого розподілу доходів у цивілізованому суспільстві. Воно є основним засобом поліпшення економічного становища бідніших верств населення.

Економічне зростання супроводжується скороченням частки зайнятих у конвеєрному виробництві. Оновлення устаткування, як правило, знижує напруженість праці та ймовірність нещасних випадків. Сучасні кондиціоновані приміщення набагато вигідніші і зручніші, ніж задушливі фабричні цехи минулого. Високий рівень життя, що забезпечується економічним зростанням, дає можливість значній частині населення здобувати освіту та збагачуватись у духовному плані[4, с. 2146].

## **2. Аналіз факторів та унікальність економічного зростання національної економіки.**

Економічне зростання в національній економіці носить вкрай нестійкий характер. На сьогодні в світі та в Україні, в умовах загострення фінансових і соціально-економічних проблем, є актуальним забезпечення якісного економічного зростання. Адже саме за динамікою економічного зростання можна зробити висновки про розвиток національної економіки, її місце на світовій арені, про життєвий рівень населення та про те, як вирішуються проблеми обмеженості ресурсів. Однією з найбільш важливих довгострокових цілей економічної політики уряду будь-якої країни впродовж останніх десятиліть є стимулювання економічного зростання і підтримка його темпів на оптимальному та стабільному рівні.

Останнім часом, в Україні гостро постає питання щодо досягнення відповідних темпів економічного зростання, бо нині спостерігається значне технічне й технологічне відставання нашої країни від держав зі сталою ринковою економікою. Для вирішення цього завдання потрібно, перш за все, формування розвинутого господарського комплексу з високою конкурентоспроможністю вітчизняних підприємств, зміцнення їх позицій на внутрішньому і зовнішньому ринках. Для досягнення таких результатів Україні необхідно активізувати свою державну політику та спрямувати її на забезпечення сталого економічного зростання.

Проте у реалізації цього політичного напрямку виникають ряд перешкод, ними можуть стати вже відомий нам досвід нехтування політичним і економічним аналізом, хабарництво, корупція, відсутність належного правового забезпечення всіх сфер діяльності в Україні, тінева економічна діяльність та багато інших негативних факторів, що завдають велику моральну і економічну шкоду суспільству.

Саме для того, щоб визначити соціально-економічне становища нашої країни, пріоритетів її розвитку та зміни, які відбулись за останні роки,

доцільним є ознайомлення з деякими макроекономічними показниками вітчизняної економіки.

В економіці України початок 90-х років ХХ століття ознаменувався історичним переломом. Саме на початку 90-х національна економіка представляла собою уламок народногосподарського комплексу колишнього СРСР. Перед нею постали дуже складні та застарілі проблеми, які пов'язані з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, військово-промисловим, паливно-енергетичним та металургійним комплексами, великою кількістю необґрунтованих та обтяжливих пільг, незбалансованістю у соціальній сфері. Коли панувала адміністративно-командна системи, відбулося пригнічення і фактично втрачення підприємницько-ринкової, приватновласницької «жилки», що була закладена у ментальності українського народу. Тому й утвердилася потужна антиринкова ідеологія, яка відіграла негативну роль у переведенні української економіки на ринкові засади [4].

Усвідомлення життєвої необхідності зламу старого господарського механізму і побудови нового давалося дуже важко. Коли Україна здобула незалежність, змінився політичний устрій, виникли нагальні потреби щодо формування нових загально визнаних і поширених у світовій практиці ринкових відносин.

За роки незалежності Україна пройшла довгий шлях – від темпів зростання обсягів реального ВВП у 1994 році -23% до +12% у 2004 році. Тобто країні вдалось лише за 10 років подолати глибокий економічний спад і досягти одних з найбільших темпів зростання реального ВВП у світовій практиці. Але рекордне значення, досягнуте у 2004 році, так і не вдалося повторити в подальшому. Навпаки, після цього спостерігалось зниження середніх темпів зростання ВВП в середньому до 5% на рік [19].

За даними вітчизняної статистики, що характеризують динаміку економічного зростання України з 1990 по 2010 рр. можна виділити декілька

періодів економічного зростання: з 1990-1999 рр., 2000-2008 рр., 2009-2010 рр., 2011-2017 рр.

Перший період 1990-1999рр. відомий як час спаду економіки та характеризується негативними значеннями щорічних індексів економічного зростання, які у середньому дорівнюють -9,2 % з високим значенням у 1994 р.

У цей час метою економічної політики України було впровадження ринкової моделі господарювання через стратегію економічної лібералізації та оздоровлення державних фінансів. Досягнення в цілому поставленої мети супроводжувалося негативними економічними й соціальними наслідками, такими як: скорочення виробництва, особливо у промисловості, деіндустріалізація економіки, зростання рівня безробіття, формування найбільш тяжких його форм (структурна, довготривала, застійна), зниження доходів більшості працівників, розшарування населення за доходами, зростання бідності населення, скорочення народжуваності та загальної кількості населення.

З 1996 р. по 1999 р. вдалось стримати падіння економіки країни і отримати суттєве покращення ситуації у наступному - 2000 році, що підтверджується першими в історії незалежної України темпами саме зростання ВВП на рівні 105,9 % . Цьому ознаменувало перше зростання індексу реальної середньомісячної заробітної плати працівників , що становить 103,4 % у 1999 р., проте це супроводжувалось зниженням кількості зайнятого населення до мінімального рівня за весь період, що аналізується зростанням офіційного рівня безробіття до максимальної позначки.

Другий період 2000-2008 рр. в Україні - період відновлення економічного зростання, проте на тлі стійкої тенденції скорочення загальної кількості населення. Середньорічний темп зростання в цей період становив 7,1 %, сягнувши 12,1 % у 2004 р. Однак його індекси у 2005 р. (2,7 %) та у 2008 р. (2,3 %) свідчать про нестабільність економічного зростання [16].

Особливістю цього періоду є також переважно екстенсивний характер економічного зростання, яке значною мірою визначалось зовнішнім фактором - сприятливою кон'юнктурою на світовому ринку чорних металів, а також вигідним транзитним положенням України у мережі нафтогазотранспорту й грузоперевезень. У цей час стратегічними напрямками економічної політики України були розширення зовнішньоекономічної діяльності підприємств України та розширення внутрішнього національного ринку. Це оживило економіку, сприяло підвищенню рівня економічної активності та зайнятості населення, зростанню середньодушового ВВП (7,8 %) і доходів населення темпами (12,8%), які з 2001р. навіть випереджали темпи зростання ВВП (6,9 %), підвищенню добробуту людей.

Головним чинником економічного зростання, зафіксованого 2000 року, слід вважати значне збільшення експорту. Темпи зростання експорту становили 25,8 % і вдвічі перевищували темпи зростання промислового виробництва та більш ніж у чотири рази – ВВП. В цілому зовнішньоторговельний оборот України досяг у 2000 р. рівня майже 90 % ВВП.

Проте політика економічного зростання цього періоду не забезпечила технологічного прориву країни, а навпаки сприяла консервуванню застарілої високоенергоємної техніко-технологічної бази виробництва, що зводить потенціал економічного зростання як базу для технологічного оновлення. Характер економічного зростання України виявив залежність національного господарства від світових попиту на чорні метали та пропозиції паливо-енергетичних ресурсів, низький рівень національної конкурентоспроможності, уразливість національної економіки у кризові періоди та вичерпаність екстенсивної моделі економічного зростання.

Це обумовило значний економічний спад під час світової кризи 2008 –

2009 рр. визначило особливості третього - кризового та післякризового періоду розвитку національної економіки України - 2009-2010 рр. На початку періоду відбулося значне гальмування економічного зростання. У 2009 р. спад обсягу ВВП порівняно з 2008 р. склав 14,8 %, середньодушового ВВП - 14,4 %, реального наявного доходу населення - 10 %. За даними Держкомстату України, у 2009 р. порівняно із 2008 р. індекс промислового виробництва становив 78,1 % (у 2008 порівняно з 2007 р. 96,9 %), обсяг продукції будівництва 51,8 % (у 2008 порівняно з 2007 р. 84 %), вантажооборот 77,5 %, пасажирооборот 88,5 %, експорт товарів 56,6 %, імпорт товарів 50,1 %, оборот роздрібною торгівлі 83,4 % [10].

У переробній промисловості за 2009 р. індекс виробництва становив 73,4 %. Значного спаду зазнали такі галузі й виробництва як: легка промисловість, деревообробна, хімія та нафтохімія, виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції, металургія та виробництво готових металевих виробів, також випуск чавуну, сталі та феросплавів, труб, кольорових металів, інших видів первинного оброблення сталі, готових металевих виробів.

На підприємствах машинобудування індекс виробництва за 2009 р. становив 54,9 %, на підприємствах із випуску електричних машин та устаткування - 75,8%, побутових приладів - 69,6%, контрольно-вимірювальних приладів - 52,8%, машин та устаткування для добувної промисловості й будівництва, для сільського і лісового господарства, для металургії - відповідно 52,1%, 55,1%, 48,7%, залізничного рухомого складу - 47,7%, автомобільного транспорту - 19,1%. Обсяги виробництва та розподілення електроенергії проти 2008 р. скоротилися на 11,1%.

На протязі січня-листопада 2009р. збитково працювало 45,5% підприємств. Найбільше таких підприємств у будівництві, наданні комунальних та індивідуальних послуг, у сфері культури та спорту, транспорті та зв'язку, промисловості [10].

Під час кризи уряд України застосовував переважно заходи монетарної політики, націлені передусім на укріплення банківської системи та зниження дефіциту держбюджету, джерелом фінансування яких став кредит МВФ. Серед заходів інституційної політики у 2010-2011 рр. слід відзначити прийняття нового податкового кодексу, що має покращити умови оподаткування та процес сплати податків в Україні, та прийняття проекту Закону «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи». У разі виконання плану запозичень за цією кредитною угодою з МВФ обслуговування боргу України у 2013 р. складатиме 3/4 від загального зовнішнього боргу, 8,7% від доходів уряду, 3,6% від ВВП та 7% від експорту товарів та послуг. Враховуючи, що розмір державного боргу України вже наближається до критичного значення (60% ВВП), зростає ризик макрофінансової і відповідно макроекономічної дестабілізації [19].

Економіка України у 2010 р. загалом почала зростати (4,2%), проте післякризове відновлення відбувається за рахунок активізації експортної діяльності та збільшення нагромадження запасів матеріальних оборотних коштів, що разом надало приросту валової доданої вартості у цей період. Відновлення складових внутрішнього попиту поки не пододало стагнації галузей, орієнтованих на внутрішній ринок, негативної динаміки інвестицій в основний капітал. Отже економічне зростання цього періоду є нестійким і суперечливим.

Враховуючи різке погіршення економічної ситуації в країні наприкінці 2008 року, головним завданням Уряду стала реалізація запобіжних заходів з метою стабілізації ситуації на фінансовому ринку, підтримки реального сектору економіки, конкурентоспроможності вітчизняних виробників, покращення стану платіжного балансу, недопущення краху банківської системи, захисту прав вкладників банків та утримання на досягнутому рівні соціальних стандартів.

Для практичної реалізації цих заходів Кабінетом Міністрів України було прийнято ряд рішень, зокрема стосовно участі держави у капіталізації банків, формування та використання коштів Стабілізаційного фонду. Крім того, Урядом було вжито конкретних заходів для підтримки тих секторів економіки, які найбільше постраждали через зменшення зовнішнього та внутрішнього попиту. Зокрема, це стосується реалізації антикризових програм, які спрямовані на підтримку металургії, хімічної промисловості, вугільної промисловості, автомобілебудування, авіаційної сфери, будівництва та сільського господарства.

Завдяки вжитим антикризовим заходам по стабілізації роботи основних секторів економіки та стимулюванню внутрішнього попиту вдалося зламати негативні тенденції, що намітилися наприкінці 2008 – на початку 2009 року [9].

У 2009-2011 рр. спостерігається позитивна динаміка соціально-економічного розвитку в умовах продовження проведення структурних реформ, покращення інвестиційного клімату,

Значно зросла по всіх галузях рентабельність в 2011 році, покращення відбулося в ефективності діяльності промисловості. Так в 2011 році вона склала 5,2%. Так середня рентабельність підприємств зросла з 3,6% до 6%. Окрім цього зростання показника рентабельності спостерігається в торгівлі, роздрібній торгівлі, готельній діяльності, операціях з нерухомим майном. Різкий спад рентабельності відмічено в сільськогосподарській галузі виробництва.

Динаміку даного показника можемо побачити у наступному рисунку.



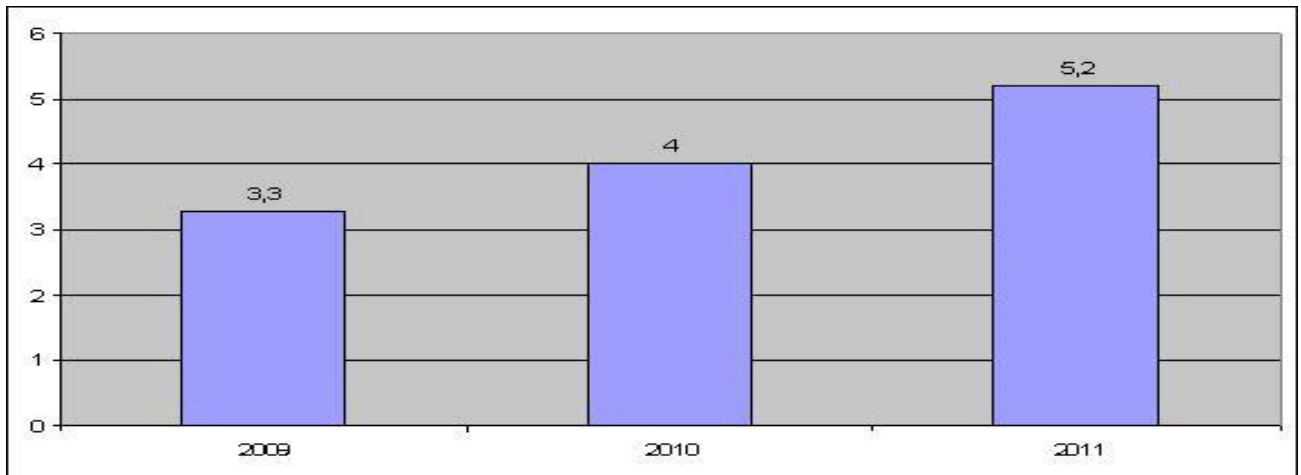


Рисунок 1. Зростання середнього показника рентабельності підприємств в 2009-2011 рр.

За даними: [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)

З рисунку 1. видно, що середній показник рентабельності підприємств за 2009-2011 роки зростає. Так, у 2009 році даний показник становив 3,3%, у 2010 році - 4%, а уже у 2011 році він становив 5,2%. Позитивна динаміка полягає у модернізації та забезпеченню конкурентоспроможності промислового комплексу, реформування житлово-комунального господарства, формування конкурентного середовища в цій сфері та підвищення якості послуг, розвитку забезпечується розширенням внутрішнього інвестиційного та споживчого попиту, підвищенням ефективності використання виробничих ресурсів та науково-технічного потенціалу, зміцненням конкурентоспроможності української продукції та зниженням енергоємності виробництва. Це завдання реалізовується шляхом проведення державної політики, спрямованої на зменшення залежності національної економіки від імпорту, оптимізацію споживання енергоресурсів. Оптимізація відбувається в умовах збільшення обсягів виробництва власних паливно-енергетичних ресурсів, диверсифікації джерел постачання нафти, газу та ядерного палива, забезпечення надійності і якості

енергопостачання, розширення експортних можливостей та інтеграції ринків електроенергії і газу до ЄС [16].

Розширення транспортної інфраструктури, підвищення безпеки руху, зростання обсягів перевезень сприяють становленню України як транзитної держави. Покращення інвестиційного клімату забезпечує зростання обсягів інвестицій в економіку.

Проведемо аналіз основних макропоказників економічно і соціального розвитку України за 2009-2011 роки для оцінки ситуації, що склалася в країні.

Як видно, економіка країни поступово відновлюється після фінансової кризи, тому важливим, є продовження стабілізаційних заходів для забезпечення стабільності національної економіки.

Ефективність соціального захисту населення, зростання його доходів дасть змогу підтримувати високий платоспроможний попит і позитивно вплине на рівень життя та економічне зростання в цілому.

Зростання обсягів зовнішньої торгівлі стимулюватимуть активна державна політика підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товарів, стабільний розвиток світової економіки. В умовах поглиблення торговельно-економічних відносин між Україною і ЄС та вступу до СОТ відбуватиметься поступове зниження від'ємного сальдо товарів і послуг.

Упродовж останніх років національна економіка функціонувала в несприятливих умовах. Суттєве погіршення економічної ситуації в 2014 році було обумовлено введенням військових дій на сході України та низьким зовнішнім попитом на фоні накопичених макроекономічних дисбалансів у попередні роки.

Зниження обсягів виробництва базових галузей економіки України за 2014 рік становило 9,6% у річному вимірі, зокрема обсяги виробництва в промисловості знизилися на 10,7%, у будівництві на 21,7%, оборот роздрібною торгівлі зменшився на 8,6%. Єдиною галузю, виробництво якої

зростало, було сільське господарство – 2,8% , завдяки рекордному врожаю зернових культур. ВВП у 2014 році скоротився на 6.8%. Динаміка макропоказників стала неконтрольованою: падіння позицій гривні спровокувало інфляцію. Просте порівняння показує, що в 2014 році ціни росли в 50 разів інтенсивніше, ніж в 2013-му. Ціни на багато груп товарів, особливо на імпортовані, виросли в два і більше рази [11].

2015 рік став найважчим для українців. За даними служби статистики, у I кварталі 2015 року у порівнянні з аналогічним періодом 2014-го реальні доходи населення зменшилися на 23,5. Саме дії українського уряду та Нацбанку призвели до погіршення економіки, і це знайшло відображення у МВФ. Кабмін оголосив політику «затягування поясів», тобто замороження зарплат і пенсій, і цим самим він зменшив купівельну здатність українців, що призводить лише до подальшого падіння економіки.

В даний час Україна відіграє у світовій економіці роль експортера сировини та імпортера споживчих, інвестиційних товарів і послуг.

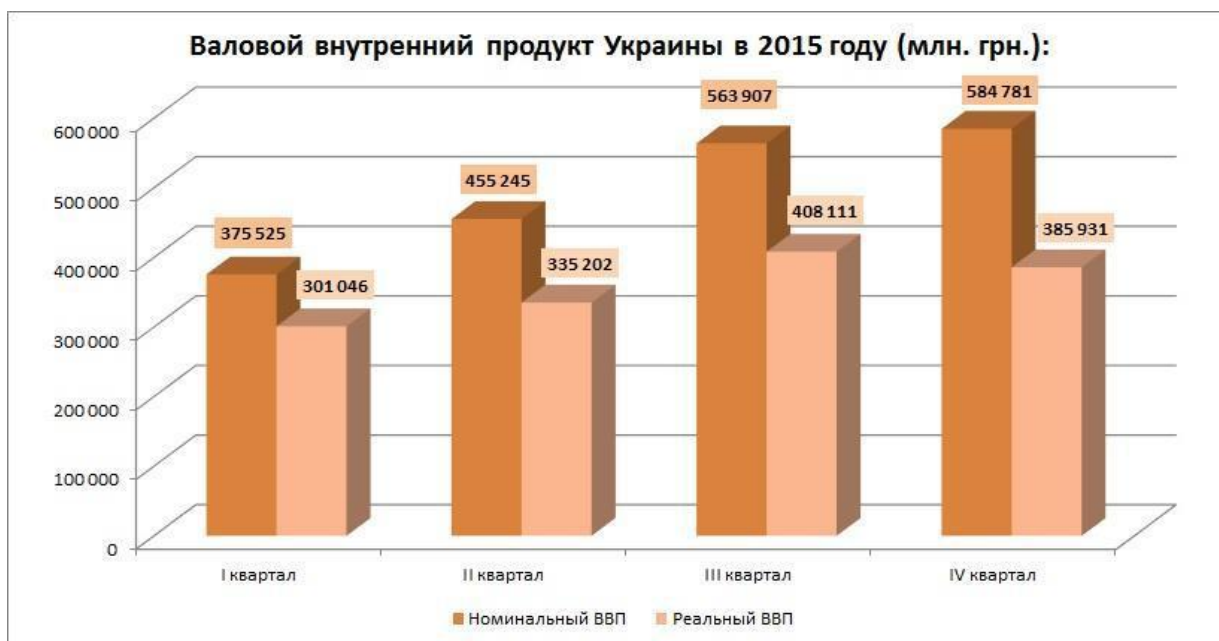


Рисунок 2. Валовий внутрішній продукт України в 2015 році (млн.грн.)

За даними: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/2015>

Ця модель економічного розвитку («сировинна») не може забезпечити стійких темпів економічного зростання, оскільки має ряд негативних наслідків для національної економіки: економічна нестабільність, виснаження природних ресурсів, повільний НТП. Сильна сировинна залежність української економіки обумовлює низьку якість зростання і породжує обмеження на шляху до сталого розвитку. Це і слабка інвестиційна активність, і відсутність реального прогресу встановленні інноваційних секторів, примітивізація промисловості та її низька конкурентоспроможність, демографічна криза і гострі проблеми в розвитку соціальної сфери [4].

Таблиця 1. – Динаміка ВВП в Україні за 2010-2017 рр.

Показники	Динаміка ВВП України					
	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
ВВП, факт. ціни, млн. грн. (номінальний ВВП)	1 404 669	1 465 198	1 586 918	1 988 544	2 383 182	2 982 900
ВВП, ціни попереднього року, млн. грн. (реальний ВВП)	1 303 094	1 404 293	1 369 190	1 431 836	2 034 430	2 147 570
ВВП, постійні ціни 2010 р., млн. грн. (реальний ВВП)	1 141 055	1 140 750	1 066 394	961 698	996 236	1 013 345
ВВП на душу населення, грн.	32 480	33 965	36 904	46 413	55 848	70 210

(номінальний ВВП/особу)						
ВВП на душу населення, ціни попереднього року, грн. (реальний ВВП/особу)	30 132	32 553	31 841	33 419	47 680	56 218

За даними: <https://index.minfin.com.ua/ua/>

Впродовж 2012–2013 рр. реальний ВВП мав тенденцію до щорічного зростання. Така динаміка вказувала на незначне, проте все ж таки зростання економіки України загалом. Але у 2014 р. зростання обсягу номінального ВВП порівняно з 2013 р. сягнуло 121 717 млрд. грн., або 108,3%, водночас обсяг реального ВВП у 2014 р. впав на 35 103 млрд. грн., або до 97,5%. Такі значні перепади, коли номінальний ВВП зростає, а реальний падає, відбуваються під час інфляції у зв'язку зі зростанням цін на товари та послуги з одночасним скороченням обсягів виробництва, споживанням цих товарів. У підсумку скорочується купівельна спроможність населення, а також спостерігається падіння рівня життя.

Фактичні темпи зростання реального ВВП України у 2017 р. виявилися на 2,5% вищими за очікування Національного банку, які опубліковані в Інфляційному звіті регулятора за січень 2018 р. (2,1%). Про це йдеться в коментарі НБУ щодо фінальної статистики про зростання ВВП за 2017 р. на 2,5%. Регулятор зазначив, що відновлення економіки України відбувається стрімкіше очікувань, а основним драйвером зростання став споживчий попит, також вагомим рушієм залишалась інвестиційна активність [2]. Основу інвестиційної діяльності будь-якої держави визначають за обсягом прямих іноземних інвестицій та за інвестиціями в основний капітал [11].

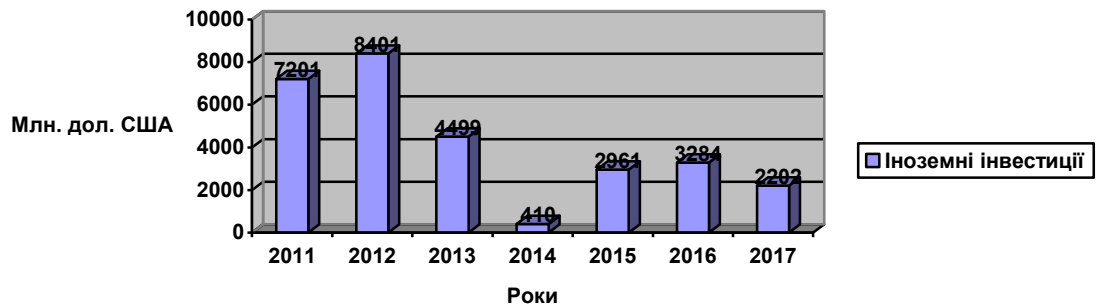


Рисунок 3. Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну за 2011-2017 рр.

За даними: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2017>

Обсяг залучених у 2015 році прямих іноземних інвестицій в економіку України становить 2961 млн. дол. США (без врахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичних операцій). Проаналізувавши динаміку обсягів іноземних інвестицій в економіку України починаючи з 2011 р. по 2017 р. слід відмітити, що обсяг інвестицій у 2017 р. порівняно з 2012 значно впав на 5200 млн.дол.США, що на 31,3% менше порівняно з попереднім періодом.

Так, спостерігалось збільшення надходжень ПІІ у 2012 році на 14,2% порівняно з 2011 роком. У 2013 році порівняно з 2012 роком ПІІ зросли на 6,29%. Найбільш негативний показник був у 2014 році порівняно з 2013, коли відбулося зменшення надходжень інвестицій на 4059 млн.дол.США або на 56,4%.Варто зазначити, що у 2015 році надходження збільшилися на 2374 млн.дол.США, або на 53%.

Одним із ключових чинників які впливають на формування інвестиційного клімату в Україні є політична ситуація в країні. Так, у 2014-2015 рр., в Україні прослідковувалася політична нестабільність, яка призвела до скорочення прямих іноземних інвестицій. Урядова криза яка є характерною для нинішнього періоду, є особливо загрозливою для

інвестиційної діяльності зарубіжного інвестора в Україні. Політична криза, невизначеність з продовженням програми співпраці з ключовим кредитором України Міжнародним валютним фондом впливають на суверенний рейтинг України і послаблюють бажання інвесторів підтримувати українську економіку.

Важливою формою макроекономічної нестабільності є інфляція. Високий рівень інфляції знецінює реальні доходи населення, його заощадження, породжує суспільну нестабільність і негативно впливає на підприємницьку активність у реальному секторі економіки. А також інфляція зменшує стимули до інвестиційної та виробничої діяльності, тобто негативно впливає на економічне зростання країни. Так, Згідно даних Державної служби статистики станом на 2017 рік рівень інфляції склав 113,7

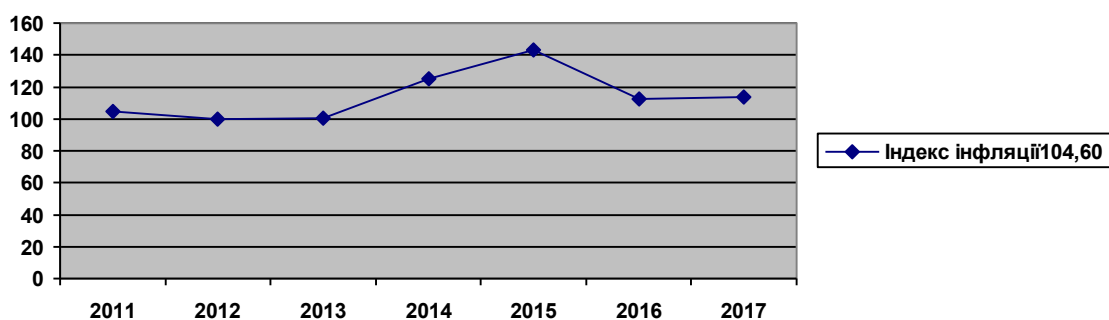


Рисунок 4. Динаміка інфляційних процесів 2011-2017рр.

*За даними*

*<https://index.minfin.com.ua/economy/index/inflation/>*

Нині в Україні існує галопуюча інфляція. Інфляція у 2011 році знизилася до 4,6% порівняно з 2010 роком. Основною причиною низхідної динаміки індексу споживчих цін у 2012 р. було здешевлення продуктів харчування. Високий урожай плодоовочевої продукції у 2011-2012 роках. У січні 2013 року інфляція в Україні склала 0,5%. Після дворічної тенденції утримання споживчої інфляції на низькому рівні у 2014 році відбувався

стрімкий розвиток інфляційних процесів, що супроводжував початок економічних реформ. За підсумками року споживчі ціни зросли на 24,9% унаслідок девальвації гривні, підвищення адміністративно регульованих цін і стрімкого зростання інфляційних очікувань. Значення інфляції у 2015 році перевищує значення показника 2011 року на 38,7%. Фактичний рівень інфляції на кінець 2016 року становив 12,4% . Зниженню базової інфляції та загалом інфляційного тиску сприяли помірковані фіскальна та монетарна політики, зменшення інтенсивності військового конфлікту на Сході.

Одним із важливих чинників є корупція. Так, за даними рейтингу Transparency International [12], у 2015р. за індексом сприйняття корупції, Україна займає 130 місце, що є дуже низьким показником. У 2014 році для України було визначено 142 місце серед 175 країн. Середній розмір хабара в Україні в 2015 році збільшився на третину у порівнянні з 2014 роком. Тоді він становив 30 тис. грн, а в 2015 року - 40 тис. грн. Загалом у 2015 році в Україні зафіксовано хабарів на суму 19 мільйонів гривень, що на 3 мільйони більше, ніж 2014 року. Політична та економічна нестабільність та високий рівень корупції в країні призвели до відпливу 12 млрд. доларів інвестицій лише за 2014 рік.

Зростання фінансово-економічної залежності. Так, якщо у 2011 році зовнішній борг становив 77,6% від ВВП, то у 2015 році він почав перевищувати обсяги номінального ВВП і становив 122,8%. Як свідчить світова практика, критичним рівнем зовнішнього боргу для країни є 80-100% від ВВП, що ще раз підтверджує плачевну економічну ситуацію в Україні.

Таблиця 2 - Частка боргу у ВВП

Показник	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Зовнішній борг,% від ВВП	77.6	76.6	78,6	105,6	122,8	113,5	116,5



Державний борг,% від ВВП	35,9	36,6	40,1	70,2	79,4	69,2	61,5
--------------------------	------	------	------	------	------	------	------

*За даними*

<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>

Також відбувається зростання рівня безробіття. У 2017 році він склав 9,9%, для порівняно у 2013 даний показник становив 7,7%. Варто зазначити, що період 2011-2013 характеризується зменшенням рівня, але в наступні роки внаслідок складної економічної і політичної ситуації в Україні цей показник значно погіршився.

Таблиця 3 - Стан рівня безробіття – 2011- 2017рр

Показники	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Безробіття,%	8,6	8,1	7,7	9,7	9,5	9,7	9,9

*За даними*

<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>

Глобалізаційні процеси в сучасному світі передбачають суттєве розширення зовнішньоекономічної діяльності. Важливість цього фактора для України підтверджується тим, що загальний обсяг зовнішньої торгівлі в структурі ВВП України протягом останніх 5 років становив у середньому 85-90 % [22] Упродовж 2014-2015 роках економіка України функціонувала несприятливих умовах. Російська агресія завдала Україні безпрецедентних гуманітарних і соціальних втрат і спричинила серйозні деструктивні процеси.

Отже, в Україні серед факторів економічного зростання є як негативні, так і позитивні. Основним зовнішнім чинником негативного впливу є війна на території держави, серед внутрішніх ,відсутність комплексного підходу уряду до покращення макроекономічних показників. В результаті чого відбувається падіння ВВП і прискорюються темпи інфляції. Зменшуються обсяги виробництва на тлі інфляційних та девальваційних процесів, що

негативно впливають на динаміку експорту, великий відсоток тіньової економіки. Корупція та невідповідні умови ведення бізнесу призводять до відтоку інвестицій. До позитивних можна віднести наявність освіченого, працездатного людського капіталу, вигідне географічне положення, сприятливі природньо-кліматичні умови, наявність багатогалузевої інфраструктури

Проблеми динаміки національної економіки все більше привертають увагу вчених. Аналіз темпів економічного зростання, зміни факторів, що впливають на нього, перемежованих спадів і підйомів економічного розвитку лежить в основі робіт з прогнозування економіки, служить базою для вироблення економічної політики держави.

Проведений аналіз показує, що основною причиною недостатнього зростання і споживання, і накопичення, повільних темпів подолання бідності і підвищення добробуту населення є порівняно низька ефективність економіки.

### **3. Основні перешкоди та загрози, а також їх подолання.**

Сучасне економічне зростання - системоутворюючий і нерівномірний процес. Але його стратегічне першоджерело, витoki слід шукати не стільки в лабіринтах світового ринку, скільки в ядрі саморозвитку національної економіки. Це ядро являє собою особливе інтегративно-інноваційне утворення, єдиний і суперечливий сплав найактивніших складових технологічних, економічних і соціальних укладів суспільства. Серед цих складових:

а) технологічні уклади, основу яких становлять електронна промисловість, комплексна автоматизація виробництва, інформаційні технології та комунікації, виготовлення конструкційних матеріалів із заданими властивостями, використання природного газу як головного енергоносія, перевезення повітряним і трубопровідним транспортом, біотехнологія, генна інженерія, тонка хімія, штучний інтелект, космічна техніка;

б) гармонійне поєднання приватних та асоційованих форм привласнення, підприємництва і господарювання;

в) високоінтелектуальний і кваліфікований людський капітал з домінуючими ментальними рисами патріотизму, динамізму, самодіяльності та суспільної відповідальності [7].

На основі ядра саморозвитку формується відповідний цілісний національно-економічний відтворювальний контур, каркасом якого мають стати могутні інтегровані корпоративні структури (угруповання).

У послідовно-паралельному режимі зазначений контур поступово опановує національний і світовий економічний простір, розширюючи українську складову світових відтворювальних процесів.

Національній економіці можуть бути притаманними кілька ядер саморозвитку з різним рівнем ефективності та конкурентоспроможності. У формуванні на їх основі короткострокових відтворювальних контурів

тактичного значення провідну роль, як правило, відіграють механізми ринкового саморегулювання. А створення і розвиток стратегічних контурів постіндустріального типу неможливе без активної цілеспрямованої діяльності держави і базових інститутів громадянського суспільства.

Загалом, сучасна національна теорія економічного зростання не є монополією неокласики або кейнсіанства, марксизму або інституціоналізму. Його цілісний теоретичний образ і відповідні рекомендації для економічної політики можуть бути отримані тільки в процесі ґрунтовного вивчення національної економіки у контексті глобальних процесів із залученням потенціалу світової економічної думки. На фоні переважно звуженого суспільного відтворення у національній економіці спостерігається кілька провідних видів локального і спорадичного зростання. Найбільш стійке це нелегальне або “тіньове” економічне зростання. У його межах економічні процеси набувають спотворених форм, поза правовим полем розвиваються менеджмент, бізнес, зайнятість людських ресурсів. З цим видом розвитку тісно пов'язане спекулятивно-посередницьке зростання, обсяги якого вже давно вийшли за межі потреб реального сектора[11, с. 24].

Одне з головних джерел нелегального зростання - ініційовані державою процеси бюрократизації та делібералізації економіки. Звужене розуміння лібералізації тільки як вивільнення цін та відкриття внутрішнього ринку і відповідні практичні дії завдали економіці подвійного удару, що й каталізувало її занепад. А за теорією та цивілізованою практикою лібералізація економіки - це складний, комплексний феномен, що аж ніяк не обмежується лібералізацією цін та зовнішньоекономічних зв'язків і означає створення сприятливих умов для вільних підприємництва та праці. Тільки вона здатна забезпечити масове точкове зростання національних підприємств, поліпшення добробуту громадян.

Отже, головний урок нелегального зростання - імператив комплексної лібералізації економіки, зняття бюрократичного тиску на економічних

суб'єктів, перехід від фіскально-рестриктивної до створювально-стимулюючої фінансової та грошової політики. Легалізація зростання дозволить надати йому цивілізованих форм, включити до правового економічного середовища, зробити об'єктом свідомого суспільного регулювання і підтримки. Провідною складовою економічного піднесення може бути стійке експорторозширююче зростання. Але, як показує досвід нових індустріальних країн, це можливо за наявності певних необхідних і достатніх умов.

Найважливіші з них:

а) формування та існування, хай не багатьох, але в основному завершених вітчизняних конкурентоспроможних відтворювальних контурів щодо випуску кінцевої продукції високого ступеня обробки;

б) наявність адекватного розвинутого внутрішнього платоспроможного попиту та його первісне задоволення;

в) завоювання відповідних ніш світового ринку, яке має супроводжуватися експортом національного підприємницького капіталу та асиміляцією необхідних іноземних виробництв у складі вітчизняних відтворювальних контурів.

Відсутність або нерозвинутість зазначених умов на тлі абсолютизації експортної орієнтації окремих галузей (наприклад, чорної металургії), навіть з метою виживання, призводить до небажаних наслідків. Ось чому в національній економіці експорто-розширююче зростання набуває дедалі чіткіших рис розоряючого. Його ознаки добре відомі й відчутні матеріально, це:

– значні затрати внаслідок нееквівалентної зовнішньої торгівлі (наприклад, реалізація окремих її бартерних схем призводить до втрат майже половини вартості продукції);

– нерозробленість механізмів вилучення державою природної ренти, що породжує феномен рентоорієнтованої поведінки економічних суб'єктів,

використання останніми експорту сировини та напівфабрикатів з метою привласнення цієї “нічийної” власності;

– значні обсяги валютної виручки, яка не повертається в країну; використання існуючих експортних каналів для практично безплатного вивезення національних ресурсів за кордон;

– інтенсивний переплив ресурсів з депресивних галузей в експортні з наступним відпливом за зазначеними та іншими схемами[15, с. 40].

Загальний знаменник складових розоряючого зростання - знекровлення національної економіки, його головні причини - незавершеність, фрагментарність національних експортних відтворювальних контурів, поступливість внутрішніх потенціалів саморозвитку мінливим зовнішнім імпульсам, недоліки існуючої рентної та валютної політики. Таким чином, головними уроками цього виду економічного зростання є:

а) необхідність добудови існуючих національних експортних відтворювальних контурів за світовими стандартами (з включенням споріднених та підтримуючих галузей);

б) нагальна потреба в розробці ефективно діючих механізмів вилучення державою ренти з природних;

в) доцільність дійових обмежень на вивезення непідприємницького капіталу за кордон, ввезення спекулятивного капіталу з-за кордону, на спекулятивні операції з капіталом, а також відповідних обґрунтованих заходів щодо послідовної “дедоларизації” економіки.

У той же час внаслідок відсутності у нашій державі національної трансформаційної моделі та невдалого механічного копіювання чужих моделей економічного розвитку, зокрема моделі економічних реформ, що відома як "вашингтонський консенсус ", на жаль, перехід у нову якість свого часу набув руйнівного характеру.

Замість прогресивних економічних і науково-технологічних зрушень, побудови соціально орієнтованої демократичної держави, підвищення

матеріального добробуту й духовного рівня життя народу, Україна опинилася у глибокому занепаді[14, с. 55].

Після жорсткої фінансово-економічної кризи, в якій Україна опинилася серед найбільш потерпілих країн, економіка нашої країни демонструє поступове відновлення. Сповільнення кризових процесів у світовій економіці та перехід значної кількості країн – торговельних партнерів України до поступової макроекономічної стабілізації та відновлення в них процесів економічного пожвавлення створили середовище, яке, з одного боку, знизило глобальні ризики для економічної активності, а з іншого – уможливило започаткування економічного зростання в економіці України. Економічне зростання відтворюється шляхом задіяння наявних факторів виробництва та використання діючих технологій. Така модель зростання за збереження значних ризиків щодо стійкості зовнішнього попиту та відсутності заходів щодо формування внутрішнього ринку має значні обмеження, які зумовлять виникнення низки проблем фінансового та структурного характеру для подальшого економічного розвитку країни. Отже, протягом двох кварталів 2013 року головним джерелом економічного зростання в Україні стали зростаючий зовнішній попит і накопичення запасів, забезпечивши в середньому в першому півріччі 10,9 в. п. приросту валової доданої вартості [7]. Для того, щоб забезпечити стабільне економічне зростання в Україні потрібно створювати регіональні центри з інформаційної, фінансової підтримки малого бізнесу та його правового супроводження. Такі центри повинні мати розгалужену структуру і охоплювати всі регіони України. Адже їхня діяльність має полягати в наданні інформації з питань законодавства щодо врегулювання підприємницької діяльності, що вирішуються на рівні місцевої влади.

А також маркетингових послуг – інформації про можливості виходу на нові ринки, пошук потенційних партнерів, про можливості та умови виходу на іноземні ринки, про державні та приватні іноземні програми економічного

сприяння, про можливості отримання грантів, допомогу щодо розробки та оформлення документів для отримання кредиту тощо. Одним з обов'язкових напрямків діяльності подібних 30 центрів має стати допомога у підготовці управлінського персоналу для новостворених підприємницьких структур та їхнє правове супроводження протягом одного-двох років.

Недостатня кількість в органах місцевої влади кваліфікованих фінансових менеджерів, здатних прорахувати ефективність інвестиційного проекту, термін його окупності та провести кампанію із залучення достатнього фінансування обраного проекту.

Для поліпшення ситуації у цьому напрямку, державі варто розробити програму з надання інформаційних послуг органам місцевого самоврядування щодо операцій на ринку займів, створити кілька пілотних проектів в окремих регіонах та на їхньому прикладі провести практичні навчання для представників регіональних фінансових відомств. А також створення комунальних інвестиційних банків з напрямками діяльності – інвестування проектів розбудови економічної та соціальної інфраструктури будуть сприятливим кроком до стабільності економічного зростання. Такі проекти здатні здешевити вартість транспортних, комунікаційних послуг, вартості енергоресурсів і сприяти здешевленню продукції та послуг, які виробляються у підприємстві, інвестування проектів малого бізнесу, перспективних з економічної точки зору та таких, що розглядатимуться як пріоритетні завдання економічного розвитку регіонів [ 19, с. 28].

Оскільки, інвестиційна політика є пріоритетним завданням економічної політики держави на шляху до перетворення короткотермінового зростання на позитивну тенденцію економічного оздоровлення держави [6, с. 62]. Важливим чинником мінімізації негативних наслідків світової кризи для України Президент назвав зростання внутрішнього попиту та підвищення стійкості економіки держави до зовнішніх ризиків шляхом стимулювання ділової активності, впровадження реформ.



Отже, економічне зростання в Україні має відновлювальний характер і використовує фактори індустріального технологічного укладу. Для створення фундаменту довгострокового економічного зростання необхідно забезпечити реальні конкурентні переваги національної економіки через її структурні перетворення та сучасні технології. Також слід додати те, що в основі економічного зростання країни лежить державна політика, яка охоплює велику кількість сегментів регулювання, важливою її складовою є фінансова політика, яка визначає пріоритети в розвитку фінансових відносин і покликана забезпечувати фінансову стабільність.

## ВИСНОВКИ

Отже, економічне зростання - це кількісне збільшення і якісне удосконалення національного продукту і факторів його виробництва. Його основними ознаками є приріст виробленого національного продукту, збільшення національного багатства, підвищення добробуту населення, розв'язання соціальних і економічних проблем суспільства.

Таким чином, економіка, що зростає, спроможна задовольняти нові потреби людей і розв'язувати соціально-економічні проблеми як всередині країни, так і на міжнародному рівні. Зростаюча економіка характеризується приростом річного реального продукту, який може використовуватися для ефективнішого задоволення існуючих потреб або для розробки нових програм. Збільшення реальних заробітків розширює можливості будь-якої сім'ї без відмови у споживанні інших життєвих благ.

Разом із тим економічне зростання дозволяє країні боротися з бідністю та забрудненням довкілля без падіння існуючого рівня споживання, скорочення обсягів інвестицій і виробництва суспільних благ. Економічне зростання полегшує розв'язання проблеми обмеженості ресурсів. Економіка, що динамічно розвивається, на противагу статичній економіці знімає перепони, породжені обмеженістю обсягів виробництва, і дозволяє суспільству повніше реалізувати поставлені економічні цілі та здійснювати нові широкомасштабні програми.

За роки незалежності Україна пройшла довгий шлях - від темпів зростання обсягів реального ВВП у 1994 році -23% до +12% у 2004 році. Тобто країні вдалось лише за 10 років подолати глибокий економічний спад і досягти одних з найбільших темпів зростання реального ВВП у світовій практиці. Але рекордне значення, досягнуте у 2004 році, так і не вдалося повторити в подальшому.

Одним із найважливіших завдань, яке безпосередньо пов'язане з перспективами подальшого зростання, є інвестиційна підтримка галузей,

котрі виробляють високотехнологічну продукцію. Світові прогнози виділяють такі найперспективніші інноваційні галузі: інформатика, сфера комунікацій і ресурсозбереження. Саме розвиток цих напрямів дасть змогу сформувати велику хвилю в економіці України на найближчі 50 - 60 років.

Зростаюча економіка, спроможна задовольняти нові потреби людей та розв'язувати соціально-економічні проблеми як всередині країни, так і на міжнародному рівні. А також вона характеризується приростом річного реального продукту, який може використовуватися для ефективнішого задоволення існуючих потреб або для розробки нових програм. Збільшення реальних заробітків розширює можливості будь-якої сім'ї без відмови у споживанні інших життєвих благ.

У свою чергу економічне зростання дозволяє країні боротися з бідністю та забрудненням довкілля без падіння існуючого рівня споживання, скорочення обсягів інвестицій і виробництва суспільних благ. Економічне зростання полегшує розв'язання проблеми обмеженості ресурсів. Економіка, що динамічно розвивається, на противагу статичній економіці знімає перепони, породжені обмеженістю обсягів виробництва, і дозволяє суспільству повніше реалізувати поставлені економічні цілі та здійснювати нові широкомасштабні програми.

З урахуванням сучасного макроекономічного стану очевидна необхідність розроблення нового підходу до розв'язання проблем економічного зростання в Україні. Цей підхід повинен поєднувати у собі заходи грошово-кредитного регулювання і політику розвитку виробництва із залученням усіх можливих фінансових ресурсів.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНАЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білецька Л. В. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка : Навчальний посібник/ Л. В. Білецька, Л. В. Білецький, В. І. Савич; Міністерство освіти і науки України. -К.: Центр навчальної літератури, 2009. -651 с.
2. Геєць В. Питання теорії і практики макроекономічної стабілізації в аспекті переходу від економічної кризи до зростання //Вісник Національного банку України. - 2012. - № 9. - с. 10-17
3. Економічне зростання: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Економічний розвиток, економічне зростання і фактори, які стримують економічне зростання України [Текст] / І. М. Червяков // Інвестиції : практика та досвід. – 2015. – № 6. – С. 99-102.
5. Економічний розвиток національної економіки України: регіональний аспект / О. Є. Кузьмін, О. В. Пирог. // Ефективна економіка. - 2014. - № 4. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek\\_2013\\_4\\_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_4_4)
6. Економічна теорія : політична економія [Текст] : підручник / [С. І. Юрій, І. В. Буян, Р. М. Березюк та ін.] ; за ред. С. І. Юрія. – К. : Кондор, 2009. – 600 с.
7. Економічна теорія : Посібник для вищої школи/ Ред. Є. М. Воробйов,. -К.; Харків: ТОВ "Корвін", 2005. -702 с.
8. Коляденко С.В. Структурні зміни в економіці регіонів як запорука економічного зростання / С.В. Коляденко // Ефективна економіка : [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/>
9. Крючкова, І. В. Динамізм економічного зростання в Україні: чинники та перспективи [Текст] / І. В. Крючкова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий

навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». - Суми, 2008. - Т. 5. - С. 47-55.

10. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/366/>

11. Онишко С. Оцінка якості зростання економіки України // Проблеми науки. - 2007. - № 5. - с. 5-11.

12. Основи економічної теорії : Політекономічний аспект: Підручник для вузів/ За ред.: Г.Н. Климка, В.П. Нестеренка. -К.: Вища школа, 2006. -559 с.

13. Пирог О.В. Стратегічні перспективи економічного розвитку національної економіки України / О.В. Пирог // Бізнес інформ. – 2011. – №11. – С. 32-34

14. Пластун, В. Аналіз впливу окремих факторів на темпи економічного зростання в Україні [Текст] / В. Пластун, В. Домбровський // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". – Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2013. – Вип. 25. – С. 70-78.

15. Попова В. Реалії та перспективи економічного зростання в Україні// Економіка України. - 2011. - № 6. - С. 23-29

16. Попович З. Економічне зростання і перспективи інноваційного розвитку // Економіка України. -2006. -№ 12. - С. 41-48

17. Сацик В.І. Якісне економічне зростання в Україні: сучасний стан і шляхи забезпечення [Електронний ресурс] / В.І. Сацик // Ефективна економіка. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>

18. Сенищ П. Сутність та види економічного зростання: історико-аналітичний аспект [Текст] / Павло Сенищ // Вісник Тернопільського

національного економічного університету. – 2013. – Вип. 2 : квіт.-черв. – С. 100-107

19. Сімків Л. Є. Якісне економічне зростання в Україні, його оцінка та шляхи забезпечення / Л. Є. Сімків // Інноваційна економіка. - 2014. - № 2. - С. 21-25

20. Статівка Н.В. Чинники впливу на якість економічного зростання України / Н.В. Статівка // Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування: електр. зб. наук. пр. Херсонського національного технічного університету. – 2014. – № 1. – Режим доступу: <http://www.nbuuv.gov.ua>

21. Шевченко А. Альтернативні теоретичні концепції стабілізації національної економіки // Економіка України. - 2010. - № 4. - С. 75-85